

Pillanatsfelvétel három spanyol könyvtárról

Bármely ország könyvtári viszonyait csak úgy érthetjük meg, ha előbb pillantást vetünk könyvkiadására, irodalmára is.

Barcelonában örömmel láttuk, hogy a hatalmas vásárcsarnok vasárnap délelőttöként antikváriummal alakul. Sétaink során mindannyiszor érdeklődve álltunk meg egy-egy könyvsátor előtt: könyvek soha nem látott ritka tömege kápráztatta el szemünket. A budapesti Népköztársaság útjához hasonló, fáktól árnyékolt széles úton, déli szokás szerint a szabad ég alatt kínálták áruikat az eladók. Messziről szemképráztatónak tűnt a magyar könyvknél jobb minőségű, színesebb borítóval készült könyvek tarka tömege. Közelebb lépve azonban kétszeresen is csalódtunk: alig-alig lehetett találni köztük neves, jó író művét, a könyvek legnagyobb része krimi, cowboy-történet volt. A nálunk ismert írók közül leggyakrabban Christian Charrière: Pillangó című művével találkoztunk (3 kiadásban is), egyszer-egyszer Kafka, Proust, Dickens műveivel. Megdöbbenőnek tunk az árak is: a legolcsóbb könyv 25, egy átlagos terjedelmű, 200 oldalas modern regény kb. 130 forintnak megfelelő összegbe került. Nem egy, könyvre éhes spanyol barátunk panaszkodott arra, hogy egy-egy jobb könyv árából 10 liter bort (!) lehet vásárolni.

Ana María Matute, az egyik legnépszerűbb írónő elmagyarázta, hogy az irodalom jelenlegi alacsony színvonalának fő oka a 30 évig tartó szigorú cenzúra volt. A polgárháború után neves írók emigráltak, s most, hogy valamivel oldottabb a helyzet, nincs, aki éljen a viszonylagos szabadsággal.

Az irodalom — számomra elszomorító helyzete — kíváncsivá tett: milyen a könyvtárügy? A válaszért három olyan könyvtárat látogattunk meg, amely hasonló a mi könyvtárainkhoz: Barcelonában a *Katalán Nemzeti Könyvtárat*, Sitgesben (tengerparti üdülőhely) a *barcelonai könyvtár fiókját* és Madridban az *El Ateneo* könyvtárát.

Barcelonában a Katalán Nemzeti Könyvtárat egy több száz éves, boltozatos épületben helyezték el. Az udvarra belépve kellemes hűvösség fogadja a látogatót, körben padok a beszélgetéshez, üldögéléshez. A könyvtárban magasba nyúló boltívek alatt embermagasságú polcok látványa fogad. A kinti 40°-os hőség ellenére bent kellemes hűvös van. Olvasótermek hosszú során át sétáltunk. Ezek szakosított olvasótermek: folyóirat-olvasók, valamint a humán tárgyak, ter-

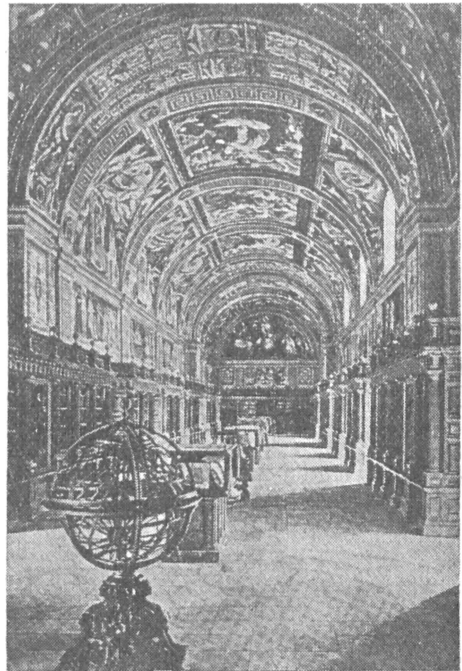
mészettudományi művek stb. olvasóhelyiségei. Az olvasótermekhez 150 főt befogadó előadóterem csatlakozik, amelyben minden székhez tolmácsberendezést is csatlakoztattak.

A könyvtár speciális gyűjtőköréhez tartozik a katalán irodalom, a történelem és a Cervantes-irodalom. Az évi beiratkozási díj 2,50 Ft-nak felel meg, de a beiratkozáshoz mindenkinek jótálló kell.

A szabadpolcokon ETO szerinti rendben helyezik el a könyveket, a raktárakban nagyság szerint.

Elszomorító képet mutat a katalógus: a gépesítés magas fokán álló könyvtárban csak kézzel írott katalóguscédulákat láttunk, s a lemaradás legalább egyéves. Igen érdekes (csak kissé nehezen használható!) a betűrendes katalógus, amely füzet formává összefűzött lapokból áll. A szak- és a témakatalógusok már a mieinkkel megegyező formájúak.

Beszélgettünk az egyik könyvtárossal is, aki elmondta, hogy a könyvtárosképzésnek Spanyolországban háromféle szintje van: az egyetemi és a főiskolai képzésen kívül a könyvtár maga is tart fent iskolát (a mi gimnáziumi oktató-sunkhoz hasonló szinten). Amikor feltet-

Múzeum jellegű könyvtár Madridban

tem a kérdést, mennyi a könyvtárosok fizetése, kissé szégyenlősen válaszolt: az átlagkeresetet éppen csak eléri. (Az átlagkereset 5000, az átlagos lakbér 1500—2000 forintnak megfelelő pénzüsszeg.)

A *sitgesi könyvtár* szépségben vetekszik a barcelonaiival. Ugyancsak egy régi épületben helyezték el, az udvaron szökőkutak és sok-sok növény csábítja ott-tartózkodásra az olvasókat. Felnőtt-és gyermekkönyvtári részlegre oszlik. A termek szabadpolcosak, raktár nincs. Az olvasók rendelkezésére betűrendes és szakkatalógus áll. Igen magas, 4850 az egy évre beiratkozott olvasók száma. Ez az adat magyarázatra szorul: Sitges tengerparti üdülőhely, ahová egy-egy felhősebb napon beül a nyaraló valamit olvasgatni, aztán többé a könyvtár felé sem néz.

Ez a könyvtár a barcelonai fiókjaként működik, de kisebb önállósági körrel, mint nálunk a fővárosi hálózatban egy-egy könyvtár: a könyveket a központtól kapja, helyileg évente 3000 Ft-nyi támogatást kap, ebből vásárolhat. (Ebből tán még 40—50 kötetre sem telik!)

Végül néhány szót a *madridi El Ateneo könyvtárról*. Ez az a könyvtár, ahová a legnagyobb várakozással léptünk be, s ahol a legnagyobb volt csalódásunk. Míg a többi könyvtárról legfeljebb a helybeli kiadványok tettek csak említést, addig az El Ateneo megtekintését minden turistakönyv ajánlja — hadd említsem meg Passuth: Örök Hispánia-ját —, mint a kultúra centrumát. Valóban elragadó látvány ez a 150 éves palota annak, aki a turista kíváncsiságával lép be, de sokkal kevésbé tetszik a szakmai szemmel is körültekintő könyvtárosnak. Kellemes végigsétálni az olvasótermek során, betekinteni a dohányszoba, meginni egy kávé a modern berendezésű büfében, az én figyelmemet mégis a raktárak ragadták meg.

Ez az egyetlen könyvtár, amelyik a déli hőség idején sem tart szünetet, s az olvasók legmesszebbmenő igényeit is kielégítve reggel 9-től éjjel 2-ig tart nyitva. (Hazai viszonylatban az OSZK-hoz hasonlíthatjuk: nem kölcsönöz, csak

helybenolvasásra szolgál.) Négy olvasóterme van, különálló kis asztalokkal, ezeken olvasólámpákkal és hamutartóval. Körülbelül egymillió kötet könyve van, a műveket nagyság szerint raktározza. Kilenc raktárából egyetlen van újabb, korszerű polcokkal berendezve, a többi igen elhanyagolt, tűlzúfolt. A könyvtáros elmondta, hogy 50 ezer kötetet nem tudnak használni a raktárhiány miatt. Nem kap kötelempéldányt, emiatt a beszerzés teljesen a fenntartó szerv, a Tájékoztatási és Turisztikai Minisztérium támogatásától függ. Itt valóban tapasztalhattuk a lépten-nyomon megnyilvánuló *pénzhiányt!* A palota málló falai, a raktárak tűlzúfolttsága, az iskolai tanévben megnyilvánuló helyhiány mind a több pénz szükségességére utalt. Ugyanakkor a megkérdézett könyvtáros helyzete is itt volt a legrosszabb: havi fizetése a 25 évi munkaviszony ellenére is az átlagfizetés alatt van. Pedig a könyvtáros nemcsak a terem felügyeletét látja el, hanem a könyvkihordás is az ő feladata.

A katalógusban csak a régi anyagot tarták fel hiánytalanul, az új szerzemények *feldolgozásában több éves a lemaradás*. Könyvtáros ismerősünk lemondóan legyintett: ezt már nem lehet behozni.

Az El Ateneo tagdíja is meglepett, az olvasó két lehetőség között választhat: beiratkozáskor 325 Ft-nak megfelelő összeget fizet, és havonta 50 Ft-nyit a hosszabbításért, vagy nem fizet beiratkozási díjat, de a havi tagdíja 100 Ft-nak megfelelő összeg lesz.

Szomorú szívvel léptünk ki a „kultúra palotájából”: ebben az országban a *kultúrára igaz kevés pénz fordítanak*. Egész utazásunk tapasztalatai alapján csak szomorkodni tudtunk ezen, de csodálkozni nem: a könyvek magas ára, a ponyvaregények és a vadnyugati filmek tömege, a színházjegyek magas ára, a magániskolák (ez a legtöbb) magas havi tandíja mellett miért volnának különleges helyzetben épp a könyvtárak!

Benczik Vilmosné

Szilágyi Imre ex librise